

Osm měkkých dovedností podle metodiky Skills Builder: „pozitivní nastavení“ – představení páté dovednosti

ROMANA ŠLOUFOVÁ

Britskou metodiku rozvoje měkkých dovedností Skills Builder již více než rok pomáhají ověřovat a adaptovat čeští učitelé v pilotních základních školách. Na následujících řádcích se dozvíte více o páté z osmi dovedností, které metodika podporuje; pozitivní nastavení společně s cílevědomostí představují dvojici dovedností zaměřených na sebeřízení. Tento článek navazuje na texty z minulých čísel, v nichž byly představeny základní principy metodiky Skills Builder a dovednosti: „schopnost naslouchat“, „prezentační dovednosti“, „schopnost řešit problémy“ a „kreativní myšlení“.

V celosvětovém měřítku se měkké dovednosti a jejich rozvoj u dětí a mladých lidí v současné době dostávají stále více do popředí zájmu v souvislosti s diskusí nad proměnnou společností a nutností změny systému vzdělání. Rada Evropské unie ve svém doporučení¹ definovala „personální a sociální kompetence“ jako jednu z osmi klíčových kompetencí pro celoživotní učení. V rámci Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+² představují klíčové kompetence jeden ze dvou základních strategických cílů. Metodiku Skills Builder zde SCHOLA EMPIRICA z. s. představuje jako jednu z cest, kterou je možné se při rozvoji klíčových životních kompetencí v základních školách vydat.

4. kreativní myšlení, 5. pozitivní nastavení, 6. cílevědomost, 7. vůdčí schopnosti 8. týmová práce.

Metodika poskytuje základní přehled toho, co by žáci v rámci každé z osmi dovedností měli zvládnout. Všechny dovednosti jsou rozděleny do patnácti na sebe navazujících kroků. Každý krok zahrnuje dílčí část znalostí a strategií důležitých pro rozvoj dané měkké dovednosti.

Metodiku Skills Builder vyvinuli učitelé a odborníci ve Velké Británii před více než 20 lety. Zaměřuje se na rozvoj měkkých dovedností u žáků ve věku od 6 do 15 let a má přesah i do dalších stupňů vzdělávání. Skills Builder pomáhá rozvíjet osm měkkých dovedností: 1. schopnost naslouchat, 2. prezentační dovednosti, 3. schopnost řešit problémy,

Pozitivní nastavení

Při výuce základních dovedností je vždy nezbytné, abychom žákům jasně vysvětlili, co daná dovednost přesně obnáší, a komunikovali o ní konzistentním jazykem. Pojem „pozitivní nastavení“ se často používá jako synonymum „odolnosti“, „houževnatosti“, ve školním kontextu se někdy mísí s představou „pevné vůle“, „motivovanosti“.

¹ Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. [Úřední věstník Evropské unie, 2018.] Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)).

² Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. MŠMT, 2020. Dostupné z: <https://www.edu.cz/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030/>.

METODICKÁ ČINNOST

Zvláště houževnatost je ovšem dost komplikovaným souborem vlastností a dovedností, jehož všechny složky učitel často nemá možnost ovlivnit. Zaměřujeme se proto konkrétněji na výuku strategií, které dětem a dospívajícím pomohou zdolávat neúspěchy, překážky a vyrovnávat se s vlastními chybami tak, aby se soustředili především na to, co se díky nim mohou naučit.

„Pozitivní nastavení“ definuje metodika jako „schopnost používat taktiky a strategie, které pomáhají vyrovnat se s neúspěchem a dosahovat svých cílů“.

Jaká jsou jednotlivá stadia učení se této dovednosti?

Žáci se nejprve učí rozpoznat základní emoce a chápat, proč se tak lidé mohou cítit. Následně pracují na tom, aby se dokázali nevzdát a vytrvat, když se jim něco nedaří. V další fázi se učí rozpoznat a vysvětlit pozitiva obtížných situací. Poté zjišťují, jaké výhody může mít riskování a kdy je vhodné. V posledních krocích si osvojují dovednost i v náročných situacích zvládat své emoce a volit pozitivní postup.

Proč je tato dovednost důležitá?

Mnozí z učitelů, s nimiž spolupracujeme, nám zdůrazňují, jak nepříznivý dopad na žáky má, když jim tato dovednost chybí: snadno se vzdávají, složitější úkoly jim připadají moc náročné, příliš se spoléhají na pomoc dospělých. Když si ji naopak osvojí, pozitivně se to projeví na jejich sebevědomí a výkonu. Tento názor potvrzuje i výzkum: vyplývá z něj, že schopnost čelit výzvám s pozitivním přístupem a nevzdávat náročné situace v rámci výuky může velmi významně ovlivnit, jakých úspěchů člověk ve škole i v životě dosáhne. Tyto dovednosti se navíc dají naučit a měřit a jejich pozitivní vliv na studijní výkon přetrvává dlouhodobě (Tough, 2016; Davis et al., 2010). Martin Seligman zase ve své studii nazvané *Optimistické dítě* (1995) dospěl k závěru, že postrádá-li student schopnost sebeovládání, tedy klíčový faktor „pozitivního nastavení“, ovlivní to jeho studijní výkon stejně negativně jako špatný učitel.

Obrovský význam má pozitivní nastavení i u přípravy studentů na budoucí pracovní výzvy. Nedokážeme sice předpovědět, jakou profesi budou naši žáci v budoucnu vykonávat, leccos ale můžeme předvídat podle trendů panujících na trhu práce a proměn způsobu, jakým pracujeme. Pracovní trh je stále soutěživější, lidé častěji pracují na volné noze a v průběhu života vystřídají více profesí. Pozitivní nastavení žákům může pomoci se v takových podmínkách dobře uchytit.

Konkrétní aktivita do výuky:

Jako ochutnávku, jak lze tuto dovednost rozvíjet u mladších žáků, zde představíme jednu aktivitu ke kroku 0. V rámci tohoto kroku se žáci učí rozpoznat základní emoce u sebe

i ostatních lidí, uvědomují si, že lidé mají různé pocity, a naučí se emoce vnímat jako proměnlivou součást lidského života.

V rámci Průvodce pro učitele „Pozitivní nastavení“ je konkrétní návod, jak lze tento krok žákům představit a jak jej procvičovat. Jednou z možností procvičování je aktivita „Slepý detektiv“. Cílem aktivity je, aby si žáci uvědomili, že lidé mají různé pocity, a aby byli schopni rozlišit a pojmenovat základní emoce – radost a smutek – podle tónu hlasu.

Na úvod aktivity vyzvěte žáky, aby všichni zavřeli oči. Následně začnete mluvit a intonací svého projevu dávejte najevo radost či smutek. Žáci se snaží např. dle intonace rozpoznat, jakou emoci „prožíváte“ a svoje rozhodnutí zdůvodnit. Hledají indicie, dle kterých je možné poznat určitou emoci na základě barvy, síly, intonace či tempa hlasu. Pokud žáci zvládnou základní variantu aktivity, mohou se střídát v roli mluvčího.

Po ukončení aktivity v rámci reflexe společně s žáky shrňte, podle čeho z výrazu hlasu druhého člověka mohou poznat, zda je smutný, nebo naopak veselý.

Pro posilování této dovednosti je důležité upozorňovat žáky na situace a běžné aktivity, kdy lze uplatnit. Když s dětmi například čtete pohádky a příběhy, diskutujte o tom, jak se asi která postava cítí, a ukazujte si na ilustracích, jestli se tváří vesele nebo smutně. Vyzývejte žáky, aby pojmenovávali své emoce v průběhu dne. V závěru dne se vždycky všichni společně zamyslete, jestli to byl den spíš veselý, nebo spíš smutný a proč.

Nedílnou součástí práce na pokroku v rozvoji dovednosti je také průběžné hodnocení, zda žáci kroku porozuměli a jsou si v něm dostatečně jistí. Zvládnutí tohoto kroku můžete hodnotit i běžným pozorováním chování žáků.

Chcete získat více informací o metodice „Skills Builder“?

Navštivte nové webové stránky <https://skillsbuilder.scho-laempirica.org/>. Naleznete zde celou metodiku Skills Builder on-line na jednom místě a také inspiraci v podobě aktivit do výuky.

ZDROJE

- DAVIS A. et al. Use of Social Emotional Learning Skills to Predict Future Academic Success and Progress Toward Graduation. *Journal of Education for Students Placed at Risk* (JESPAR), 2014, roč. 19, č. 3–4, s. 169–182.
- SELIGMAN, M. E. (ed.). *The Optimistic Child: A Proven Program to Safeguard Children Against Depression and Build Lifelong Resistance*. Harper Perennial, 1995.

- TOUGH, P. *Helping children succeed: What works and why*. Random House, 2016. Dostupné z: <https://paultough.com/helping/pdf/Helping-Children-Succeed-Paul-Tough.pdf?pdf=hcs-pdf-landing>.
- WEBSTER-STRATTON C. *How to Promote Children's Social and Emotional Competence*. London: SAGE, 1999, s. 292.

Mgr. Romana Šloufová, projektová manažerka, Schola Empirica, z. s.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

SCHOLA EMPIRICA

Jazykové hry pro malé školáky

Svatava Škodová, Markéta Lisá

Publikace *Jazykové hry pro malé školáky* je souborem her určených pro výuku češtiny jako cizího jazyka a je zaměřena na děti mladšího školního věku, tedy na tu skupinu, která herní aktivity v jazykovém vyučování potřebuje nejvíce.

Tyto hry jim otevírají možnosti konfrontace jazykových významů i struktur a mnohonásobného opakování. Radost či zábava, kterou didaktická hra ve výuce žákům přináší, je vnímána jako jeden z nejlepších prostředků výuky dětí.

Pro lepší přehlednost je tato publikace rozdělena na dvě části – *Jazykové hry pro malé školáky fonetické* a *Jazykové hry pro malé školáky lexikální a gramatické*. Oba díly jsou k dispozici pouze jako komplet.

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

 Wolters Kluwer

Když si musíte být jisti